

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΣΘΕΝΟΥΣ ΓΚΙΖΑ

Δι' εκείνους ποῦ εἰς τὸν τόπον μας ἔχουν μίαν φροντίδα καὶ μίαν σκέψιν δι' ὅ,τι εἶνε τι-
χνη καὶ δι' ὅ,τι συνδέεται μὲ τὴν τέχνην, ποῦ περικλοῦσθαι καὶ παρακολουθεῖν μὲ εὐλα-
φῆρον καὶ ἀγάπην τὴν δρᾶσιν τῶν ὀλίγων ἐκλεκτῶν καλλιτεχνῶν μας, τῶν ἐκδηλωθέντων καὶ
ἐκδηλουμένων εἴτε μέσα εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος, εἴτε ἔκτος τῆς Ἑλλάδος, δι' ἐκείνους ποῦ
ἔμαθαν νὰ κρίνουν τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὸ ἔργον μιᾶς ὡραίας ἑλληνικῆς καλλιτεχνικῆς μορφῆς,
ὡς κάτι ποῦ ἐνισχύει τὸ ἐθνικὸν γόητρον καὶ κολακεύει τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν, δι' ἐκείνους
ποῦ ἐθρήνησαν εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τὴν ἀπώλειαν ἐνὸς Κρουστάλλη, ἐνὸς Καραποῦτη, ἐνὸς Γούζη,
ὁ θάνατος τοῦ Εὐρύσθενους Γκίτζα δὲν ἤμπορεῖ παρὰ νὰ προσέθῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μίαν
ἀκόμη λύπην καὶ μίαν ἀπογοήτευσιν.

Διότι καὶ ὁ Γκίτζας ὕστερα ἀπ' αὐτούς, εἰς τὸ εἶδος του, ὡς ἐκτελειστής, ἦτον ἐνας ἐκλεκτός,
πρὸ παντός προικισμένος μὲ ἐξαιρετὰ χαρίσματα θελήσεως καὶ ἐμμένους εἰς τὴν μελέτην,
χαρίσματα τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς τὸν ἔφερον εἰς τὴν πλήρη πραγματοποιήσιν τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ,
ἀπὸ τῆς ὁποίας δὲν ἀπέχετο καὶ πολὺ.

Δὲν εἰςτέρω ἂν μίᾳ ἰδιαιτέρᾳ συμπάθειᾳ διὰ τὸν πλαγιάζουλον, ἢ ἄλλᾳ περιστάσει, συνε-
τέλεσαν ὥστε νὰ ἐπιδοθῇ ὁ Γκίτζας εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ ὄργανου αὐτοῦ, φωνητάζου: ὅμως ἐπι-
οιοδῆποτε ἄλλο ὄργανον καὶ ἂν ἐσπούδαζεν, εἴτε βιολί, εἴτε βιολοντσέλο, εἴτε ἄλλο, θὰ ἦτο
πάντοτε μιᾶ σοβαρὰ μορφή μελετητοῦ καὶ καλλιτέχου, καὶ μάλιστα, δὲν διατάζω νὰ εἰπω
ὅτι, ἂν ἡ τύχη τὸν εἶχε παραδώσει εἰς τὴν σπουδὴν ἐνὸς ἄλλου ἐκ τῶν ἀναφερθέντων ὄργανων,
διὰ μερικὰ προνόμια πλουσιωτέρας ἐκφράσεως τὰ ὁποῖα αὐτὰ ἔχουν, θὰ εἶχε ἀναπτῆ ἴσως νὰ
ἐκδηλώσῃ τὴν καλλιτεχνικὴν του ψυχὴν μὲ περισσοτέραν εὐρύτητα, ἐνῶ μὲ τὸν πλαγιάζουλον,
ὡς concertista, ἐδέησε νὰ καταπολεμήσῃ, μίαν φυσικὴν ἀγαριστίαν τοῦ ὄργανου αὐτοῦ εἰς
μερικὰ εἶδη ἐκφράσεως, διὰ νὰ ἐξέλθῃ μὲν νικητὴς κατὰ πολὺ, πρῶγμα τὸ ὁποῖον εἶνε ἴσως ἡ
μεγαλειτέρα του καλλιτεχνικὴ ἀρετὴ, ἀλλὰ διὰ νὰ χάσῃ πάντοτε ἢ προσωπικότητος του.

Ὁμολογῶ ὅτι καὶ ἐγὼ συγκαταλέγομαι εἰς τὴν σφαιρὴν ἐκείνην (καὶ εἶνε πολλοὶ) οἱ ὁποῖοι,
ἐνῶ θεωροῦν τὸν πλαγιάζουλον ὡς ἓνα ὄργανον ἐκ τῶν οὐσιωδεστέρας τῆς ἄρχῆς τῆς, τὸ ὁποῖον
συγκρινομένου μὲ τὰ διάφορα γιουρρί αὐτῆς, προσθίει εἰς αὐτὰ καὶ προσλαμβάνει ἐπίσης ἀπ'
ἐκεῖνα διάφορον ἔκφρασιν καὶ χαρακτηρὰ εἰζέγον δὲν φέρει ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μίαν πνευ-
γλυκύτητα καὶ δροσερότητα καὶ μετριάξει τὴν ζηρότητα καὶ τὴν τραχύτητα μερικῶν ὄρ-
γάνων εἰς τὴν μελωδίαν, ὅσῳκι συνοδεύει αὐτὰ ὑψηλὰ ἀπ' ὀπισθοσφ. δὲν τρέφου πολλὴν
συμπάθειαν εἰς αὐτὸν ὅσῳκι παρουσιάζεται ὡς ὄργανον δι' concerto. Διότι ἐπινοοῦμαι ὅτι
πλαγιάζουλος δὲ ἔχει εὐρύτητα ἐκφράσεως ὅσαι μερικὰ ἄλλα ὄργανα, περιοριζόμενος εἰς τὸ νὰ
ἐκδηλώσῃ ὀλην τὴν δυνάμιν του κυρίως εἰς ἔργα βουκολικοῦ χαρακτήρος. Τὸ ὅτι δὲ ὁ Γκίτζας
κατώρθωσε νὰ συγκινήσῃ τοὺς ἀκροατὰς του, τὸ ὅτι κατώρθωσε νὰ ἐπαινήσῃ αἰσθητῶς καὶ ὀχι
χορδὰς, νὰ εὐρίσκη effetti, τὰ ὁποῖα, δυσκολὰ ἀποκτώνται διὰ τοῦ ὄργανου του, νουμίζω ὅτι
τοῦτο ἀποτελεῖ ὀλην προσωπικότητά του. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐνα βράδυ, ἔκουσα τὸν καλλι-
τέχνην εἰς ἓνα σπῆτι ποῦ διὰ μίαν περίοδον ἐγρησάμευσεν ὡς τὸ ἐντεκατῆριον τῶν καλλι-
τεχνῶν καλλιτεχνῶν μας. Ἦσαν ἐκεῖ, μεταξύ τῶν ἄλλων, ἐκτός τοῦ Γκίτζα, καὶ ὁ Ἀλεξάνδρος
Ἀνεμογιάννης μὲ τὸ βιολί του, καὶ ὁ Μιχαηλῶνης μὲ τὸ concertabano του, μαθητὴς τοῦ Μπο-
τεζίνη, διαβατικὸς ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ὁ ὁποῖος κατώρθωσε κάποτε νὰ ἐξισώσῃ τὸ ἀγαριστόν
ὄσον οὐδὲν ἄλλο ὄργανόν του μὲ τὸ βιολοντσέλο, καταρῶμενος ὅμως ἐπίσης τὸν διασημὸν διδ-
σκαλόν του ὁ ὁποῖος ἠθέλησεν εἰς τὰς συνθέσεις του νὰ ἀναβιάσῃ τὸ ὄργανόν του εἰς τὸ
ὑψος ὄργανον δι' concerto.

Ὅλοι ἐπαίζαν καὶ ἤθεε καὶ ἡ σειρά τοῦ Γκίτζα. Μὲ δυσπιστίαν πολλήν, ὁμολογῶ, καὶ μὲ
ἓνα ἀκλόνητον πείσμα νὰ μὴ θέλω νὰ παραδεχθῶ ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μὲ συγκινήσῃ ὁ ἑλ-
λην πλαγιάζουλος, τὸν ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν ἐπρόκειτο τότε νὰ ἀκούσω, μὴ λαμβάνων
δὲ ὑπ' ὄψιν καὶ τοὺς πανηγυρικοὺς τοὺς ὁποῖους ὡς τότε εἶχα ἀκούσει: νὰ ἀνοφωσκωνται εἰς
αὐτόν, ἐτραβήχθηκα εἰς μίαν γωνίαν, εὐτοίμας μὲ αὐτὴν τὴν διάθεσιν νὰ ἀκροασθῶ.

Ὁ Γκιζας δὲν ἠθέλησε νὰ συνοδευθῆ ἀπὸ τὸ κλειδοκύμβαλον, ἀλλ' ἐπροτίμησε νὰ παίξῃ ἓνα α σολο, ὅ,τι δὲ μοῦ ἔχκαμεν ἰδικιτέρην ἐντύπωσιν εἶνα τὸ ὅτι ἐσηκώθη μὲ τὸ ὄργανόν του ἀνὰ χεῖρας καὶ ἐπέραξεν εἰς ἓνα διπλάνον ζωμάτιον ποθῶν νὰ παίξῃ εἰς ἀποστάσεως, ἀπὸ πρῶτον ἔκλεισε κατὰ τὸ ἤμισυ τὴν θύραν τοῦ μᾶς ἐχώριζεν ἀπ' αὐτόν.

Ὅλοι εἴχαμεν σιωπήσῃ καὶ ἀνεμένοι.

Μετ' ὀλίγον ἀκούσθησαν οἱ πρῶτοι ἤχοι.

Ὅ,τι ἀμέσως προσέπεσαν εἰς τὴν ἀντίληψίν μου ἦτον ἡ τέχνη τοῦ πλαγκιουλητοῦ, κερπὸς σταθερῶς καὶ μεθοδικῆς μελέτης ἐτῶν, ἦτον ἡ ἀσφάλεια τῆς ἐκτελέσεως εἰς τὰ δυσχερῆ μέρη τῆς μελωδίας.

Βαθυρόδον καὶ κατ' ὀλίγον ὁμοῦ ἤρχισα νὰ συγκινοῦμαι καὶ νὰ παθίζομαι. Δὲν ἐνθυμοῦμαι καλὰ τί ἔπαίξε τότε ὁ Γκιζας, βέβαια ὁμοῦ τὸ κομμάτι τοῦ ἔπαίξε δὲν ἦτο βουκολικῶν χερκ-κτῆρος, ἦτον ἓνα εἶδος παρκπόνου, κάτι τοῦ ἐνεθουμικῆ τὴν ἐλαγικακὴν μελωδίαν, κάτι τέλος εἰς τὸ ὅποιον κατώρθωσεν ὁ καλλιτέχνης, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλος νὰ ἐμφυσηθῇ μίαν περιπάθειαν καὶ μίαν ἔκφρασιν ἢ ὅποια ἐπήγαγεν ὄχι τόσον ἀπὸ τὸ ὄργανόν του, ὅσον ἀπὸ τὴν ψυχὴν του.

Ἐγύρισα καὶ εἶδα διὰ μίαν στιγμὴν τοὺς ἄλλους. Εἶχαν ὅλοι εἰς τὰς φουσιγνωμίας των μίαν ἔκφρασιν ἢ ὅποια μοῦ ἐφάνη ὅτι διερμήνευε τὸ συναίσθημά μου.

Εἶχα ἠττηθῆ ἐν μέρει, τοῦλάχιστον εἰς τὴν περιπτασιν αὐτήν.

Γεώργ. Λόμπσκι.

ΑΠΟ ΤΑ ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Αἱ λατινικαὶ φυλακαὶ αἱ ὅποια ὑπέστησαν εἰς τὰ τελευταία ἐτῆ γενικῶς μίαν σοβαρὰν ἐπίδρασιν ἐκ μέρους τῶν βορείων καὶ γερμανικῶν εἰς πολλοὺς κλάδους τῆς τέχνης. ἄρχισαν ἀπὸ τινος νὰ ἐπαναστατοῦν καὶ νὰ ἀντιδρῶν, καὶ ἄρχισαν νὰ παίδωνται, χάρις ἰδίως εἰς τὴν ἐμφάνισιν μερικῶν ἀναξικντλήτου γονιμότητος λατινικῶν φουσιγνωμίων εἰς τὴν τέχνην, ὅτι δι' ἐστῆσαν ἀκόμη ἡ ὠρα τῆς παρκκίης των, καὶ ὅτι ἡ προνομιστοῦχος φύσις των καὶ ὁ οὐρανὸς των ὁ μοναδικός, αἱ ἀστείρευτοι αὐταὶ πηγαὶ μύθης ζωῆς καὶ ἐμπνεύσεως αὐμορφίας, ἡ ἀποκάσσαν ἀκόμη μεγάλας ἐποχὰς καὶ μεγάλας γενεὰς εἰς τὴν τέχνην.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς τὴν κυρίαν ἐστίαν τοῦ λατινισμοῦ, ἡ ἀντίδρασις ἔγινεν ὑπὸ τοῦ Γαβριήλ Δ' Ἀννουτσαιο, ὁποῦ τῆς μεγάλης αὐτῆς φουσιγνωμίας καλλιτέχνου καὶ φιλοσόφου, ἡ ὅποια εἰμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ ὑπερτάτη ἐκπροσώπησις τῆς συγχρόνου νεολατικῆς τέχνης, ὡς ὁ ὑψηλότερος κορμὸς τῆς, τοῦ ὅποιου αἱ ρίζαι βυθίζονται εἰς ὅσα ἐποχὰς τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ ἀντίδρασις γίνεται ὑπὸ πολλῶν, χωρὶς ὁμοῦ ἀκόμη νὰ ὑπάρξῃ μία νεότερα μεγάλη μορφή, ἡ ὅποια νὰ εἰμπορέσῃ νὰ ἐνσαρκώσῃ καθ' ἅλην τὴν εὐρύτητά του τὸ λατινικὸν πνεῦμα, ὅπως εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ Δ' Ἀννουτσαιο.

Ἐν τούτοις ἐκεῖ φαίνεται πλέον ἐξηλωμένον τὸ πνεῦμα ἀντιδράσεως κατὰ τῆς εἰσβολῆς τῶν βορείων καὶ γερμανικῶν τεχνῶν, καὶ περιοδικῶς ὅπως ἡ «Λατινικὴ Ἀναγέννησις» καὶ ἡ «Διεθνὴς Κριτικὴ» ἤρχισαν νὰ δημοσιεύονται φέροντα ὡς σημεῖον τὸ πνεῦμα τούτο.

Τὸ περιοδικὸν «Mercure de France» θέλον νὰ ἐξετάσῃ κατὰ πόσον ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ πνευμάτος, τὸ γερμανικόν, καὶ ποῖα εἶνα ἡ τελευταία ὑπόστασις τούτου, ἐπακινήσεν ἓνα ζήτημα τὸ ὅποιον διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον ὅλου τοῦ πνευματικοῦ κόσμου.

Τὸ ζήτημα ἐτέθη ὡς εἴης εἰς ἓνα ἄρθρον τοῦ Ἰακώβου Μορλάν.

«Οἱ λαοί, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, μεταβάλλουν τὰς ἰδέας των. Καὶ ἐνθ' ἓνα ἄνθρωπος διερμη-νεύει καὶ παρκμορφῶναι ἀναλόγως τῆς ἰδιστοκρατίας του τὴν σκέψιν τῶν ἄλλων, ἓνας λαὸς ἐκλέγει, ἢ ἐν εἰμπορῇ νὰ λευθῆ, καὶ οἰκαιοποιεῖται μέρος τῶν ἰδεῶν, τὰς ὅποιαις τοῦ προσφί-ρουν οἱ ἄλλοι λαοί. Ἡ γαλλικὴ σκέψις ἀπὸ πολλῶν αἰώνων ἀτρέφῃ ὑπὸ ξένων ἰδεῶν, τὰς ὅποιαις οἰκαιοποιεῖται μεταμορφῶνεται αὐτάς. Κατὰ τὸν δέκατον ἑννατον αἰῶνα, φαίνεται ὅτι ὑπέστη κατ' ἐξοχὴν τὴν γερμανικὴν ἐπίδρασιν...»

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτούς, ὁ Μορλάν, ἀπὸ ἐξετάζει τὰς διαφόρους φάσεις αὐτῆς τῆς ἐπι-δράσεως, προτείνει εἰς τοὺς λογίους, ἐπιστήμονας, φιλολόγους κτλ. ἕλιαν τῶν ἰδεῶν, τὰς εἴης ἐρωτήσεις.